

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატამ მნიშვნელოვანი განმარტება გააკეთა ავტომანქანის, როგორც მოძრავი ნივთის, შეძენისას საკუთრების უფლების წარმოშობისა და უფლებრივი ნაკლის მქონე ნივთზე ნასყიდობის ხელშეკრულების დადების სამართლებრივ შედეგებთან დაკავშირებით (საქმე №ას-658-625-2014).

მოცემული საქმის ფაქტობრივი გარემოებები იყო შემდეგი: დ. გ-მ დ. ბ-საგან შეიძინა ავტომანქანა, რომელიც შემდგომ გ. დ-ს მიჰყიდა. სსიპ შემოსავლების სამსახურმა აღნიშნული ავტომანქანა გ. დ-ს ჩამოართვა იმ მიზეზით, რომ ავტომანქანა ირიცხებოდა დ. ბ-ის სახელზე, რომელსაც შემოსავლების სამსახურის მიმართ დავალიანება გააჩნდა.

საკასაციო სასამართლოს განმარტებით, სამოქალაქო კოდექსის 186-ე მუხლით რეგულირებულია მოძრავი ნივთის შეძენის წესი და დადგენილია, რომ საკუთრების გადასაცემად აუცილებელია მესაკუთრემ ნამდვილი უფლების საფუძველზე გადასცეს შემძენს ნივთი. ნორმის მე-2 ნაწილით კანონმდებელი ამომწურავად ადგენს შემთხვევებს, საკუთრების გადაცემის იურიდიული შედეგის დადგომისათვის თუ რა განიხილება ნივთის გადაცემად, ასეთად კი, მიჩნეულია შემდეგი: შემძენისათვის ნივთის ჩაბარება პირდაპირ მფლობელობაში; არაპირდაპირი მფლობელობის გადაცემა ხელშეკრულებით, რომლის დროსაც წინა მესაკუთრე შეიძლება დარჩეს პირდაპირ მფლობელად; მესაკუთრის მიერ შემძენისათვის მესამე პირისაგან მფლობელობის მოთხოვნის უფლების მინიჭება.

საკასაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ ნასყიდობის საგანზე უფლებრივი ნაკლის არსებობის გარკვევის მიზნით, უნდა დადგინდეს, სსიპ შემოსავლების სამსახურის მიერ ავტომანქანის დაყადაღების დროისათვის დ. ბ-ი იყო თუ არა მოძრავი ნივთის მესაკუთრე.

საკასაციო სასამართლოს მოსაზრებით, ამ კითხვას უარყოფითი პასუხი უნდა გაეცეს, ვინაიდან მხარეთა შორის სადავო არ არის ის გარემოება, რომ ავტომანქანა დ. ბ-მ მფლობელობაში გადასცა დ. გ-ს, ხოლო დ. გ-მ - გ. დ-ს. ასევე დადგენილია ნივთის ღირებულების გადახდის ფაქტი, რაც უდავოდ მოწმობს, რომ დ. ბ-ს, მას შემდეგ, რაც ნივთი დ. გ-ს გადასცა, ამ ნივთზე საკუთრების უფლება აღარ გააჩნდა, მიუხედავად იმისა, რომ შინაგან საქმეთა სამინისტროს მომსახურების სააგენტოში ნივთი კვლავ დ. ბ-ს სახელზე ირიცხებოდა.

საკასაციო სასამართლომ განმარტა, რომ საკუთრების უფლების წარმოშობის საფუძველები ამომწურავადაა დადგენილი საქართველოს სამოქალაქო კოდექსით, რომელიც ერთმანეთისაგან განასხვავებს მოძრავ და უძრავ ნივთებზე საკუთრების შეძენის სამართლებრივ რეჟიმს. ამავე კოდექსის 186-197-ე მუხლებით განსაზღვრულია რა მოძრავ ნივთებზე საკუთრების შეძენის საფუძველები, ეს წესები

თანაბრად ვრცელდება ყველა მოძრავ ნივთზე და იგი არ ადგენს მოძრავ ნივთზე საკუთრების შესაძენად სავალდებულო რეგისტრაციას. რეგისტრაციის განხორციელება არ წარმოადგენს სამოქალაქოსამართლებრივ აქტს, იგი მხოლოდ საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოების უზრუნველყოფის სამართლებრივ საფუძველს ქმნის და თავისი არსით ადმინისტრაციული სამართლის სფეროს განეკუთვნება (იხ. ასევე, სუსგ Nას-914-954-2011).

საკასაციო სასამართლომ მიუთითა სამოქალაქო კოდექსის 489-ე მუხლის პირველ ნაწილზე და განმარტა, რომ, ნორმის მიზნებიდან გამომდინარე, ნასყიდობის საგანზე მესამე პირის უფლებად შეიძლება განვიხილოთ ყველა სანივთო უფლება; მავალდებულებელი უფლებები, რომლებიც შემძენის წინააღმდეგაა მიმართული; საჯარო სამართლებრივი შეზღუდვები, მათ შორის გამყიდველის იმგვარი ვალდებულებები, რაც ამ ნივთის დაყადაღების საფრთხეს წარმოშობს.

საკასაციო სასამართლოს მითითებით, საქმის მასალებით არ დასტურდებოდა, რომ დ. ბ-სა და დ. გ-ს შორის ნასყიდობის ხელშეკრულების დადებისას, ან 2009 წლის 21 ივლისს, გ. დ-ის მიერ ავტომობილის შეძენის დროისათვის, ნივთზე სსიპ შემოსავლების სამსახურს პრეტენზია გააჩნდა, ანუ ნასყიდობის ხელშეკრულების დადების დროისათვის ნივთზე უფლებრივი ნაკლის არსებობა დადგენილი არ იყო.

საკასაციო სასამართლოს განმარტებით, სამოქალაქო კოდექსის 491-ე მუხლით განმტკიცებულია მყიდველის უფლება, ნივთის ნაკლის გამო მოითხოვოს ხელშეკრულების მოშლა, თუმცა, ნასყიდობის ხელშეკრულების ერთ-ერთი მხარის მიერ ამ უფლების რეალიზაციისათვის კანონითვეა დადგენილი მისი გამოყენების წინაპირობები, ნორმის თანახმად, მყიდველს შეუძლია ნივთის ნაკლის გამო მოითხოვოს ხელშეკრულების მოშლა 352-ე მუხლის მიხედვით. ხელშეკრულებიდან გასვლის უფლების თანმდევი შედეგის - მხარეთა ორმხრივი რესტიტუციისათვის, მოსარჩელემ უნდა მიუთითოს და დაამტკიცოს ა) მოპასუხის მიერ ორმხრივი ხელშეკრულებიდან გამომდინარე ვალდებულების დარღვევისა და ბ) ვალდებულების შესრულების თაობაზე კრედიტორის (მოსარჩელის) მიერ მოვალის გაფრთხილების ან მისთვის დამატებითი ვადის დაწესების ფაქტი (სკ-ის 405.1 მუხლი). სამოქალაქო კოდექსის 352-ე მუხლის (განსაზღვრავს რა ხელშეკრულებიდან გასვლის სამართლებრივ შედეგს), გამოყენება კი დაიშვება მხოლოდ ამავე კოდექსის 405-ე მუხლთან ერთობლიობაში, რომელიც ხელშეკრულებიდან გასვლის წესისა და სავალდებულო პირობების მარეგულირებელ დანაწესს წარმოადგენს.

საქმე №ას-658-625-2014
წელი

5 დეკემბერი, 2014

ქ.თბილისი

სამოქალაქო საქმეთა პალატა
შემადგენლობა:

ბესარიონ ალავიძე (თავმჯდომარე, მომხსენებელი)
მოსამართლეები:
ვასილ როინიშვილი, პაატა ქათამაძე

საქმის განხილვის ფორმა – ზეპირი მოსმენის გარეშე

კასატორი - დ. გ-ა (მოპასუხე)

მოწინააღმდეგე მხარე - გ. დ-ი (მოსარჩელე)

გასაჩივრებული განჩინება – თბილისის სააპელაციო სასამართლოს
სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2014 წლის 22 აპრილის განჩინება

კასატორის მოთხოვნა – გასაჩივრებული განჩინების გაუქმება და ახალი
გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა

დავის საგანი - თანხის დაკისრება

ა ლ წ ე რ ი ლ ო ბ ი თ ი ნ ა წ ი ლ ი:

გ .დ-მა სარჩელი აღძრა სასამართლოში დ. გ-ას მიმართ მოპასუხისათვის
4 000 ლარის დაკისრების მოთხოვნით შემდეგ გარემოებათა გამო:

2009 წლის 21 ივლისს გ. დ-მა დ. გ-ასგან 4 000 ლარად შეიძინა
ავტომანქანა მერსედეს ბენც C 180, სარეგისტრაციო ნომერი..... 2010 წლის 15
ოქტომბერს, ავტომანქანის შეძენიდან ერთი წლისა და ოთხი თვის შემდეგ,

შემოსავლების სამსახურმა (თბილისის რეგიონული ცენტრი) გ. დ-ს ჩამოართვა მანქანა და დაედო ყადაღა. აღნიშნული ავტომანქანის მესაკუთრედ რეგისტრირებულია დ. ბ-ი, რომელსაც გააჩნია გარკვეული ვალდებულებები შემოსავლების სამსახურის მიმართ. ამდენად, მოსარჩელემ ითხოვა გ. დ-ისათვის ზემოაღნიშნული თანხის დაკისრება.

მოპასუხემ სარჩელი არ ცნო და მის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა მოითხოვა შემდეგი საფუძვლებით:

დ. გ-ა წინამდებარე საქმეზე სათანადო მოპასუხეს არ წარმოადგენს, რადგანაც შემოსავლების სამსახურს ნივთისათვის ყადაღა მისი ვალდებულების გამო არ დაუდია.

მოსარჩელეს ნივთი გადაეცა 2009 წლის 21 ივლისს, ხოლო ქონებას ყადაღა 2010 წლის 15 ოქტომბერს დაედო. გარდა აღნიშნულისა, მხარეთა შორის თვალთმაქცური გარიგება არ დადებულა. ავტომანქანა ნასყიდობის ხელშეკრულების დადების დროისათვის იყო როგორც ნივთობრივად, ისე უფლებრივად უნაკლო და სადავო ვალდებულება წარმოიშვა მოგვიანებით, ამასთანავე, შემძენისათვის ცნობილი იყო, რომ მესაკუთრედ კვლავ დ. ბ-ი იყო რეგისტრირებული მიუხედავად იმისა, რომ ნასყიდობის საფასური მიიღო მოპასუხემ.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2013 წლის 11 ოქტომბრის გადაწყვეტილებით გ. დ-ის სარჩელი დაკმაყოფილდა, დ. გ-ას გ. დ-ის სასარგებლოდ დაეკისრა 4 000 (ოთხი ათასი) ლარის გადახდა, რაც სააპელაციო წესით გაასაჩივრა მოპასუხემ.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2014 წლის 22 აპრილის განჩინებით დ. გ-ას უარი ეთქვა სააპელაციო საჩივრის დაკმაყოფილებაზე, ხოლო საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილება დარჩა უცვლელად შემდეგი დასაბუთებით:

სააპელაციო პალატამ დადგენილად მიიჩნია, რომ 2009 წლის 21 ივლისს გ. დ-სა და დ. გ-ას შორის დაიდო ავტომანქანის ნასყიდობის ხელშეკრულება, რომლითაც გ. დ-მა დ. გ-ასგან 4 000 ლარად შეიძინა ავტომანქანა მერსედეს ბენცი სახელმწიფო ....., საიდენტიფიკაციო ნომერი .....

2006 წლის 14 აპრილს გაფორმებული მინდობილობით დ. ბ-მა (საკუთრების მიმნდობი) დ. გ-ას (მინდობილ მესაკუთრეს) მართვის და განკარგვის უფლებით განუსაზღვრელი ვადით გადასცა 4 000 ლარად ღირებული ავტომანქანა მერსედეს ბენცი სახელმწიფო ნომრით .....საიდენტიფიკაციო ნომერი .....

2009 წლის 21 ივლისს გაფორმებული მინდობილობით დ გ-ამ, როგორც დ ბ-ის წარმომადგენელმა დ გ-ას მართვისა და განკარგვის უფლებით განუსაზღვრელი ვადით გადასცა ზემოაღნიშნული ავტომობილი.

სასამართლოს განმარტებით, სამოქალაქო კოდექსის 148-ე და 149-ე მუხლების თანახმად ავტომანქანა წარმოადგენს რა მოძრავ ნივთს, მასზე უნდა გავრცელდეს ამ კატეგორიის ნივთებთან დაკავშირებული საკუთრების გადაცემის სამართლებრივი რეჟიმი და შემძენზე საკუთრების უფლების გადასვლის მომენტის განსაზღვრის საკითხი (ანუ კერძო-სამართლებრივი შედეგი - სანივთო უფლების წარმოშობის მომენტი) უნდა გადაწყდეს სამოქალაქო კოდექსით მოძრავ ნივთებზე საკუთრების უფლების წარმოშობის წესის შესაბამისად. სასამართლომ მიუთითა სამოქალაქო კოდექსის 186-ე მუხლზე და განმარტა, რომ მოძრავ ნივთზე საკუთრების შესაძენად აუცილებელია ორი წინაპირობის არსებობა: მესაკუთრის ნამდვილი, ლეგიტიმური უფლება და ნივთის გადაცემა.

2006 წლის 14 აპრილისა და 2009 წლის 21 ივლისის მინდობილობების გაფორმებისას, ფაქტობრივად, მხარეთა შორის შედგა შეთანხმება ავტომანქანის ნასყიდობის თაობაზე. დ. გ-ამ დ. ბ-ისგან შეიძინა ავტომანქანა, რომელიც 2009 წლის 21 ივლისს მიყიდა გ. დ-ს. საქმეში წარმოდგენილი 2010 წლის 2 ნოემბერს დ. გ-ას მიერ შედგენილი და სანოტარო წესით დამოწმებული ხელწერილის თანახმად, მან სადავო ავტომანქანა დ. ბ-ის მინდობილობის საფუძველზე 4 000 ლარად მიჰყიდა გ. დ-ს და 2009 წლის 21 ივლისს გაუფორმა მინდობილობა ავტომანქანის განკარგვის უფლებით.

გ. დ-ს პირდაპირ მფლობელობაში გადაეცა ავტომანქანა და დაიწყო ამ ნივთით სარგებლობა, რაც მოწმობდა, რომ ხელშეკრულების მხარეები სამოქალაქო კოდექსის 477-ე მუხლის საფუძველზე შეთანხმდნენ ხელშეკრულების საგანსა და ნასყიდობის ფასზე. სადავოს არ წარმოადგენდა ის გარემოება, რომ მყიდველს ნასყიდობის საფასური სრულად ჰქონდა გადახდილი.

შემოსავლების სამსახურმა ავტომანქანა მერსედეს ბენცი 2010 წლის 15 ოქტომბერს ჩამოართვა გ. დ-ს იმ მიზეზით, რომ ავტომანქანა ირიცხებოდა დ. ბ-ის სახელზე, რომელსაც დავალიანება გააჩნდა შემოსავლების სამსახურის მიმართ.

სააპელაციო პალატამ დადგინდა გარემოებების გათვალისწინებით, იხელმძღვანელა სამოქალაქო კოდექსის 317-ე მუხლის პირველი ნაწილით, 327-ე მუხლით, 361-ე მუხლის მე-2 ნაწილით, 477-ე, 487-ე, 489-ე, 491-ე მუხლებით, 352-ე მუხლის პირველი ნაწილით და აღნიშნა, რომ 2010 წლის 15 ოქტომბერს ავტომანქანა მერსედეს ბენცი შემოსავლების სამსახურმა

ჩამოართვა გ. დ-ს იმ მიზეზით, რომ ავტომანქანა ირიცხებოდა დ. ბ-ის სახელზე, რომელსაც დავალიანება გააჩნდა შემოსავლების სამსახურის მიმართ, რაც მიუთითებდა იმ გარემოებაზე, რომ გ. დ-მა ნასყიდობის ხელშეკრულების საფუძველზე ისეთი უძრავი ქონება შეიძინა, რომლის მიმართაც შემოსავლების სამსახურმა განაცხადა პრეტენზია.

აპელანტი ძირითადად ეყრდნობოდა იმ საფუძველს, რომ შემძენს თავად უნდა დაეცვა მესამე პირისაგან თავისი უფლება ავტომობილზე როგორც მესაკუთრეს, ედავა მასთან.

სასამართლოს მოსაზრებით, ნასყიდობის მიზნებიდან გამომდინარე, შეძენილი ნივთის დაყადაღება მესამე პირის პრეტენზიის საფუძველზე თბილისის საქალაქო სასამართლომ მართებულად შეაფასა უფლებრივ ნაკლად. საგადასახადო დავალიანების გამო სატრანსპორტო საშუალების ჩამორთმევა და დაყადაღება თავისთავად წარმოადგენს შემძენისათვის არასასურველ შედეგს, შესაბამისად, სამართლებრივად დასაბუთებულია მისი ინტერესი გავიდეს ხელშეკრულებიდან, აღადგინოს ხელშეკრულების დადებამდე არსებული მდგომარეობა (დაიბრუნოს გადახდილი სყიდვის ფასი და ნივთზე უფლება დაუბრუნოს გამსხვისებელს). ასეთ დროს, თუ გამსხვისებელს მიაჩნია, რომ მესამე პირის პრეტენზია ნივთზე დაუსაბუთებელი ან უსაფუძვლოა, მას თავად აქვს უფლება ედავოს მას, რა დროსაც შესაბამისი წარმოების ფარგლებში დადგენილი წესით და პროცედურებით დადგინდება პრეტენზიის საფუძვლიანობა თუ მისი უსაფუძვლობა, დადგინდება რომელ პირს აქვს ნივთზე უკეთესი უფლება.

გამომდინარე იქიდან, რომ დასტურდებოდა ნაკლის მქონე ნივთის ნასყიდობა, საფუძვლიანად იქნა მიჩნეული სასარჩელო მოთხოვნა ნასყიდობის ხელშეკრულების მოშლის და ფასის უკან მოთხოვნის თაობაზე.

სააპელაციო სასამართლოს განჩინება საკასაციო წესით გაასაჩივრა დ. გ-ამ, მოითხოვა მისი გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა შემდეგი დასაბუთებით:

სასამართლომ არასწორად განმარტა სამოქალაქო კოდექსის 489-ე მუხლი, რადგანაც ნივთის უფლებრივად ნაკლიანად მიჩნევისათვის მესამე პირს უნდა ჰქონდეს სამართლებრივად დასაბუთებული, ნამდვილი პრეტენზია ნივთზე.

სასამართლომ დაადგინა, რომ ავტომანქანა მერსედეს ბენცი სახელმწიფო ნომრით .... წარმოადგენდა გ. დ-ის საკუთრებას, რომელიც 4 000 ლარად შეიძინა დ. გ-ასთან 2009 წლის 21 ივლისს დადებული ნასყიდობის ხელშეკრულების საფუძველზე, ნივთი შემძენს გადაეცა პირდაპირ მფლობელობაში და დაიწყო ამ ნივთით სარგებლობა. გამსხვისებელმა

ავტომანქანა შეიძინა დ. ბ-ისაგან 2006 წლის 14 აპრილს, ხოლო შემოსავლების სამსახურმა ნივთზე პრეტენზია 2010 წლის 15 ოქტომბერს განაცხადა იმ საფუძველით, რომ დ. ბ-ს გააჩნდა საგადასახადო დავალიანება, რომლის წარმოშობის დრო დადგენილი არ არის, თუმცა ავტომანქანა კვლავ დ. ბ-ის საკუთრებად ირიცხებოდა.

მოქმედი კანონმდებლობისა და საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მიერ დამკვიდრებული პრაქტიკის თანახმად, მიუხედავად სატრანსპორტო საშუალების დ. ბ-ის სახელზე რეგისტრაციისა, ნივთის მესაკუთრეს წარმოადგენდა მოსარჩელე და შემოსავლების სამსახურს არ ჰქონდა უფლება, დ. ბ-ის ვალდებულების გამო დაეყადაღებინა მოსარჩელის კუთვნილი მოძრავი ნივთი. კასატორის წინააღმდეგ სარჩელის წარდგენის ნაცვლად, გ. დ-ს შეეძლო, მიემართა ფინანსთა სამინისტროს შემოსავლების სამსახურისათვის და ნივთის ყადაღისაგან გათავისუფლება მოეთხოვა. აღნიშნული ქმედების განხორციელება მოპასუხეს არ შეეძლო იმ საფუძველიდან გამომდინარე, რომ აღარ წარმოადგენდა მოძრავი ქონების მესაკუთრეს.

გარდა ამისა, სამოქალაქო კოდექსის 487-ე და 489-ე მუხლების თანახმად, უფლებრივი ნაკლი ნივთის გაყიდვამდე უნდა არსებულებოდა და ამ დროისათვის გამყიდველს უნდა სცოდნოდა ნაკლის არსებობა.

მოცემულ შემთხვევაში, შემოსავლების სამსახურს პრეტენზია 2010 წლის 15 ოქტომბერს, მოსარჩელის მიერ ნასყიდობის საგნის მიღებიდან 14 თვის შემდეგ წარმოემვა, სხვა რაიმე დოკუმენტი, რაც ამ დრომდე ნივთის ნაკლის არსებობას დაადასტურებდა მოსარჩელეს არ წარმოუდგენია. სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 102-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად კი, ამ გარემოების დამტკიცება სწორედ მოსარჩელის ვალდებულება იყო.

სამოქალაქო კოდექსის 491-ე და 492-ე მუხლების თანახმად, მყიდველს ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნის უფლება წარმოემოხა მხოლოდ მაშინ, თუ ის ასევე მოითხოვს ხელშეკრულების მოშლას, სხვა შემთხვევაში მას მხოლოდ ნაკლის გამოსწორება, ნივთის შეცვლა ან ფასის შემცირების მოთხოვნის უფლება წარმოემოხა. მოცემულ შემთხვევაში, ხელშეკრულების მოშლის მოთხოვნის არსებობა არ დასტურდება, შესაბამისად, ამ კუთხითაც დაუსაბუთებელია გ.დ-ის სარჩელი.

ს ა მ ო ტ ი ვ ა ც ი ო ნ ა წ ი ლ ი:

საკასაციო სასამართლო საქმის მასალების შესწავლის, საკასაციო საჩივრის საფუძველების განხილვისა და გასაჩივრებული განჩინების

იურიდიული დასაბუთების შემოწმების შედეგად მიიჩნევს, რომ დ. გ-ას საკასაციო საჩივარი უნდა დაკმაყოფილდეს შემდეგ გარემოებათა გამო:

საკასაციო პალატა ყურადღებას გაამახვილებს სააპელაციო სასამართლოს მიერ დადგენილ, დავის გადაწყვეტისათვის არსებითი მნიშვნელობის მქონე შემდეგ გარემოებებზე:

2006 წლის 14 აპრილს დ. ბ-მა (საკუთრების მიმნდობი) დ. გ-ას (მინდობილ მესაკუთრეს) მართვის და განკარგვის უფლებით განუსაზღვრელი ვადით გადასცა ავტომანქანა მერსედეს ბენცი სახელმწიფო ნომრით ..... საიდენტიფიკაციო ნომერი .....

2009 წლის 21 ივლისს დ. გ-ამ, როგორც დ. ბ-ის წარმომადგენელმა (საკუთრების მიმნდობი) გ. დ-ს (მინდობილ მესაკუთრეს) მართვისა და განკარგვის უფლებით განუსაზღვრელი ვადით გადასცა 4000 ლარად ღირებული ზემოაღნიშნული ავტომანქანა.

მინდობილობების გაფორმებისას, ფაქტობრივად, მხარეთა შორის შედგა შეთანხმება ავტომანქანის ნასყიდობის თაობაზე, კერძოდ, დ. გ-ამ დ. ბ-ისგან შეიძინა ავტომანქანა მერსედეს ბენცი სახელმწიფო ნომრით ....., რომელიც 2009 წლის 21 ივლისს მიყიდა გ. დ-ს.

სადავოს არ წარმოადგენს ის გარემოება, რომ ავტომანქანა მერსედეს ბენცი სახელმწიფო ნომრით ....., სსიპ შემოსავლების სამსახურმა 2010 წლის 15 ოქტომბერს ჩამოართვა გ. დ-ს იმ მიზეზით, რომ ავტომანქანა ირიცხებოდა დ. ბ-ის სახელზე, რომელსაც დავალიანება გააჩნდა შემოსავლების სამსახურის მიმართ.

კასატორი არ ეთანხმება სააპელაციო პალატის დასკვნას იმის შესახებ, რომ დ. გ-ამ დაარღვია ხელშეკრულების პირობები და გ. დ-ს მიჰყიდა უფლებრივი ნაკლის მქონე ნივთი, რამდენადაც ამ ნივთზე პრეტენზია შემოსავლების სამსახურმა განაცხადა.

საკასაციო პალატა საკასაციო საჩივარში გამოთქმული პრეტენზიების საფუძვლიანობის შემოწმების მიზნით, ყურადღებას გაამახვილებს რამდენიმე საკითხზე:

სამოქალაქო კოდექსის 186-ე მუხლით რეგულირებულია მოძრავი ნივთის შეძენის წესი და დადგენილია, რომ საკუთრების გადასაცემად აუცილებელია მესაკუთრემ ნამდვილი უფლების საფუძველზე გადასცეს შემძენს ნივთი. ნორმის მე-2 ნაწილით კანონმდებელი ამომწურავად ადგენს შემთხვევებს, საკუთრების გადაცემის იურიდიული შედეგის დადგომისათვის თუ რა განიხილება ნივთის გადაცემად, ასეთად კი, მიჩნეულია შემდეგი: შემძენისათვის ნივთის ჩაბარება პირდაპირ მფლობელობაში; არაპირდაპირი მფლობელობის გადაცემა ხელშეკრულებით, რომლის დროსაც წინა მესაკუთრე

შეიძლება დარჩეს პირდაპირ მფლობელად; მესაკუთრის მიერ შემძენისათვის მესამე პირისაგან მფლობელობის მოთხოვნის უფლების მინიჭება.

მოცემულ შემთხვევაში, დადასტურებულია რა მხარეთა შეთანხმება ხელშეკრულების არსებით პირობებზე, ასევე მოძრავი ნივთის შემძენის პირდაპირ მფლობელობაში გადაცემის ფაქტი, საკასაციო პალატა იზიარებს გასაჩივრებული განჩინების დასკვნას, რომ, ერთი მხრივ, დ. ბ-სა და დ. გ-ას, ხოლო, მეორე მხრივ, დ. გ-ასა და გ. დ-ს შორის დადებული შეთანხმებები წარმოადგენდა ავტომატური ნასყიდობის შესახებ ხელშეკრულებებს.

გ. დ-ი სარჩელით მოთხოვნილი თანხის მოპასუხისათვის დაკისრებას უფლებრივი ნაკლის მქონე ნივთის მიყიდვას უკავშირებს.

ნასყიდობის საგანზე უფლებრივი ნაკლის არსებობის გარკვევის მიზნით, ისმის კითხვა: სსიპ შემოსავლების სამსახურის მიერ ავტომატური დაყადაღების დროისათვის დ. ბ-ი წარმოადგენდა მოძრავი ნივთის მესაკუთრეს?

საკასაციო სასამართლოს მოსაზრებით, ამ კითხვას უარყოფითი პასუხი უნდა გაეცეს, ვინაიდან საქმის მასალებით დადგენილია და მხარეთა შორის სადავოს არ წარმოადგენს ის გარემოება, რომ ავტომატური მერსედეს ბენცი სახელმწიფო ნომრით .... დ. ბ-მა მფლობელობაში გადასცა დ. გ-ას, ხოლო დ. გ-ამ - გ. დ-ს. ასევე დადგენილია ნივთის ღირებულების გადახდის ფაქტი, რაც უდავოდ მოწმობს, რომ დ. ბ-ს 2006 წლის 14 აპრილიდან, მას შემდეგ, რაც ნივთი დ. გ-ას გადასცა, ამ ნივთზე საკუთრების უფლება აღარ გააჩნდა, მიუხედავად იმისა, რომ შინაგან საქმეთა სამინისტროს მომსახურების სააგენტოში ნივთი კვლავ დ. ბ-ის სახელზე ირიცხებოდა.

ამ თვალსაზრისით საკასაციო პალატა მიუთითებს საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მიერ დამკვიდრებულ ერთგვაროვან სასამართლო პრაქტიკაზე, კერძოდ, საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ 2011 წლის 27 ოქტომბრის Nას-914-954-2011 განჩინებით განმარტა შემდეგი: „საკუთრების უფლების წარმოშობის საფუძვლები ამომწურავადაა დადგენილი საქართველოს სამოქალაქო კოდექსით, რომელიც ერთმანეთისაგან განასხვავებს მოძრავ და უძრავ ნივთებზე საკუთრების შეძენის სამართლებრივ რეჟიმს. ამავე კოდექსის 186-197-ე მუხლებით განსაზღვრულია რა მოძრავ ნივთებზე საკუთრების შეძენის საფუძვლები, ეს წესები თანაბრად ვრცელდება ყველა მოძრავ ნივთზე და იგი არ ადგენს მოძრავ ნივთზე საკუთრების შესაძენად სავალდებულო რეგისტრაციას.

რაც შეეხება „საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოების შესახებ“ საქართველოს კანონს, პირველი მუხლის შესაბამისად, ეს კანონი განსაზღვრავს საქართველოს ტერიტორიაზე საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოების უზრუნველყოფის სამართლებრივ საფუძველს. აღნიშნული კანონით იმპერატიულად

დადგენილია სატრანსპორტო საშუალებათა სავალდებულო რეგისტრაცია, რაც თავისთავად არ წარმოადგენს ნივთზე საკუთრების წარმოშობის საფუძველს. რეგისტრაციის განხორციელება არ წარმოადგენს სამოქალაქოსამართლებრივ აქტს, იგი მხოლოდ საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოების უზრუნველყოფის სამართლებრივ საფუძველს ქმნის და თავისი არსით ადმინისტრაციული სამართლის სფეროს განეკუთვნება“.

საკასაციო პალატა დამატებით შენიშნავს, რომ ზემოაღნიშნული მსჯელობის მსგავსად, საქმის განხილვის დროს მოქმედი „საგზაო მოძრაობის შესახებ“ საქართველოს კანონის 53-ე მუხლით განსაზღვრული სატრანსპორტო საშუალებათა სავალდებულო რეგისტრაცია, ამავე კანონის 1.1 მუხლიდან გამომდინარე, ასევე საჯაროსამართლებრივი მოწესრიგების ფარგლებში უნდა იქნას განხილული, იმგვარად, რომ არსებული კანონით რაიმე დამატებითი წინაპირობა ავტომობილზე საკუთრების უფლების წარმოშობისათვის არ დადგენილა.

საკასაციო სასამართლო იზიარებს კასატორის მოსაზრებას, რომ გ.დ-ს, როგორც მოძრავი ნივთის მესაკუთრეს, უფლება ჰქონდა, მიემართა სასამართლოსათვის სსიპ შემოსავლების სამსახურის წინააღმდეგ ქონების ყადაღისაგან გათავისუფლების მოთხოვნით, თუმცა ეს საკითხი წინამდებარე დავის საგანს არ წარმოადგენს და საკასაციო პალატა ვერ შეაფასებს მას.

სამოქალაქო კოდექსის 489-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, ნივთი უფლებრივად უნაკლოა, თუ მესამე პირს არ შეუძლია განუცხადოს მყიდველს პრეტენზია თავისი უფლებების გამო.

საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ ნორმის მიზნებიდან გამომდინარე, ნასყიდობის საგანზე მესამე პირის უფლებად შეიძლება განვიხილოთ ყველა სანივთო უფლება; მავალდებულებელი უფლებები, რომლებიც შეძენის წინააღმდეგაა მიმართული; საჯარო სამართლებრივი შეზღუდვები, მათ შორის გამყიდველის იმგვარი ვალდებულებები, რაც ამ ნივთის დაყადაღების საფრთხეს წარმოშობს.

მოცემულ შემთხვევაში, საქმის მასალებით არ დასტურდება და არც სარჩელის საფუძვლადაა მითითებული ის გარემოება, რომ 2006 წლის 14 აპრილს, დ. ბ-სა და დ. გ-ას შორის ნასყიდობის ხელშეკრულების დადებისას ან 2009 წლის 21 ივლისს, გ. დ-ის მიერ ავტომობილის შეძენის დროისათვის, ნივთზე პრეტენზია სსიპ შემოსავლების სამსახურს გააჩნდა, ანუ ნასყიდობის ხელშეკრულების დადების დროისათვის ნივთზე უფლებრივი ნაკლის არსებობა დადგენილი არ არის. საპირისპირო ვითარების დამტკიცების ვალდებულება, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 102-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, მოსარჩელეს ეკისრებოდა. მას კი ამ კუთხით არც ფაქტები

მიუთითებია და არც ამგვარი ფაქტების დამადასტურებელი მტკიცებულებები წარუდგენია სასამართლოსათვის. უფრო მეტიც, მართალია, სასამართლოს შემოსავლების სამსახურის მოთხოვნის წარმოშობის დრო არ დაუდგენია, თუმცა უდავოა, რომ ნასყიდობის საგანზე მესამე პირმა პრეტენზია 2010 წლის 15 ოქტომბერს განაცხადა, მას შემდეგ, რაც ქონება მოვალეს აღარ ეკუთვნოდა.

ზემოაღნიშნული მსჯელობიდან გამომდინარე, საკასაციო პალატა ვერ გაიზიარებს გასაჩივრებული განჩინების დასკვნას, გ. დ-ის მიერ ნაკლის მქონე ნივთის შეძენის თაობაზე.

საკასაციო სასამართლო დამატებით მიუთითებს იმ გარემოებაზეც, რომ გასაჩივრებული განჩინებით სააპელაციო პალატამ მოსარჩელის მოთხოვნა ნასყიდობის თანხის - 4 000 ლარის დაბრუნების თაობაზე მიჩნია ნასყიდობის ხელშეკრულებიდან გასვლის მოთხოვნად.

სამოქალაქო კოდექსის 491-ე მუხლით განმტკიცებულია მყიდველის უფლება, ნივთის ნაკლის გამო მოითხოვოს ხელშეკრულების მოშლა, თუმცა, ნასყიდობის ხელშეკრულების ერთ-ერთი მხარის მიერ ამ უფლების რეალიზაციისათვის კანონითვცა დადგენილი მისი გამოყენების წინაპირობები, ნორმის თანახმად, მყიდველს შეუძლია ნივთის ნაკლის გამო მოითხოვოს ხელშეკრულების მოშლა 352-ე მუხლის მიხედვით.

სამოქალაქო კოდექსის 352-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, თუ ხელშეკრულების ერთ-ერთი მხარე 405-ე მუხლით გათვალისწინებული პირობების არსებობისას უარს იტყვის ხელშეკრულებაზე, მაშინ მიღებული შესრულება და სარგებელი მხარეებს უბრუნდებათ (ნატურით დაბრუნება). დასახელებული ნორმის ანალიზით ირკვევა, რომ ხელშეკრულებიდან გასვლის უფლების თანმდევი შედეგის - მხარეთა ორმხრივი რესტიტუციისათვის, მოსარჩელემ უნდა მიუთითოს და დაამტკიცოს ა) მოპასუხის მიერ ორმხრივი ხელშეკრულებიდან გამომდინარე ვალდებულების დარღვევისა და ბ) ვალდებულების შესრულების თაობაზე კრედიტორს (მოსარჩელის) მიერ მოვალის გაფრთხილების ან მისთვის დამატებითი ვადის დაწესების ფაქტი (სკ 405.1 მუხლი). სამოქალაქო კოდექსის 352-ე მუხლი განსაზღვრავს რა ხელშეკრულებიდან გასვლის სამართლებრივ შედეგს, მისი გამოყენება დაიშვება მხოლოდ ამავე კოდექსის 405-ე მუხლთან ერთობლიობაში, რომელიც ხელშეკრულებიდან გასვლის წესისა და სავალდებულო პირობების მარეგულირებელ დანაწესს წარმოადგენს.

საქმეში წარმოდგენილი გ.დ-ის სარჩელის შესწავლით საკასაციო პალატა მიდის დასკვნამდე, რომ მოსარჩელეს არ მიუთითებია სამოქალაქო კოდექსის 405-ე მუხლით გათვალისწინებული იურიდიული შემადგენლობის არსებობა, ამასთან, არც გასაჩივრებული განჩინებითაა დადგენილი ხელშეკრულებიდან

გასვლის უფლების გამოყენების ფაქტობრივი წინაპირობები. ეს გარემოება კი, უდავოდ მოწმობს გ. დ-ის სარჩელის უსაფუძვლობას.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 407-ე მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად, სააპელაციო სასამართლოს მიერ დამტკიცებულად ცნობილი ფაქტობრივი გარემოებები სავალდებულოა საკასაციო სასამართლოსათვის, თუ წამოყენებული არ არის დასაშვები და დასაბუთებული პრეტენზია (შედავება). დასაშვებ და დასაბუთებულ პრეტენზიაში იგულისხმება მითითება იმ პროცესუალურ დარღვევებზე, რომლებიც დაშვებული იყო სააპელაციო სასამართლოს მიერ საქმის განხილვის დროს, რამაც განაპირობა ფაქტობრივი გარემოებების არასწორად შეფასება-დადგენა. საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ დ. გ-ამ სასამართლოს წარმოდგინა დასაშვები და დასაბუთებული პრეტენზია.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლის მიხედვით, საკასაციო სასამართლო თვითონ მიიღებს გადაწყვეტილებას საქმეზე, თუ არ არსებობს ამ კოდექსის 412-ე მუხლით გათვალისწინებული გადაწყვეტილების გაუქმებისა და საქმის სააპელაციო სასამართლოში ხელახლა განსახილველად დაბრუნების საფუძვლები. ვინაიდან მოცემულ შემთხვევაში, არ არსებობს საპროცესო კოდექსის 412-ე მუხლით გათვალისწინებული საქმის ხელახლა განსახილველად დაბრუნების საფუძვლები, საკასაციო პალატა უფლებამოსილია თვითონ გადაწყვიტოს დავა.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 53-ე მუხლის პირველი ნაწილის პირველი წინადადების თანახმად, იმ მხარის მიერ გაღებული ხარჯების გადახდა, რომლის სასარგებლოდაც იქნა გამოტანილი გადაწყვეტილება, ეკისრება მეორე მხარეს, თუნდაც ეს მხარე განთავისუფლებული იყოს სახელმწიფოს ბიუჯეტში სასამართლო ხარჯების გადახდისაგან. ამავე ნორმის მე-2 და მე-3 ნაწილებით კი, დადგენილია, რომ ამ მუხლში აღნიშნული წესები შეეხება აგრეთვე სასამართლო ხარჯების განაწილებას, რომლებიც გასწიეს მხარეებმა საქმის სააპელაციო და საკასაციო ინსტანციებში წარმოებისას. თუ სააპელაციო ან საკასაციო სასამართლო შეცვლის გადაწყვეტილებას ან გამოიტანს ახალ გადაწყვეტილებას, იგი შესაბამისად შეცვლის სასამართლო ხარჯების განაწილებასაც.

საქმის მასალებით დასტურდება, რომ მოპასუხემ სააპელაციო საჩივარზე სახელმწიფო ბაჟის სახით გადაიხდა 160 ლარი, ხოლო საკასაციო საჩივარზე - 300 ლარი, შესაბამისად, პალატა მიიჩნევს, რომ გ. დ-ს დ. გ-ას სასარგებლოდ უნდა დაეკისროს ამ უკანასკნელი მიერ საქმის განხილვასთან დაკავშირებით გადახდილი სახელმწიფო ბაჟის - 460 ლარის ანაზღაურება.

ს ა რ ე ზ ო ლ უ ც ი ო   ნ ა წ ი ლ ი :

საკასაციო პალატამ იხელმძღვანელა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 53-ე, 411-ე მუხლებით და

გ ა დ ა წ ყ ვ ე ტ ა :

1. დ. გ-ას საკასაციო საჩივარი დაკმაყოფილდეს.
2. გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2014 წლის 22 აპრილის განჩინება და საქმეზე მიღებულ იქნას ახალი გადაწყვეტილება.
3. გ. დ-ის სარჩელი არ დაკმაყოფილდეს.
4. გ. დ-ს (პ/N.....) დ. გ-ას (პ/N.....) სასარგებლოდ დაეკისროს ამ უკანასკნელის მიერ საქმის განხილვასთან დაკავშირებით გაწეული სასამართლო ხარჯის - 460 ლარის ანაზღაურება.
5. საკასაციო საჩივარზე სახელმწიფო ბაჟი გადახდილია.
6. საკასაციო პალატის გადაწყვეტილება საბოლოოა და არ გასაჩივრდება.

თავმჯდომარე

ბ. ალავიძე

მოსამართლეები:

ვ. როინიშვილი

პ. ქათამაძე